

Interviu Promo-LEX: Arta de a litiga strategic

Termenul de litigare strategică este relativ nou pentru Republica Moldova, iar aplicarea practică a acesteia, în special pentru promovarea egalității, este un domeniu prea puțin explorat. Despre importanța activităților de litigare strategică în prevenirea și combaterea discriminării am

întrebat-o pe Joanna Whiteman, Coordonatoarea Programului de litigare din cadrul [the Equal Rights Trust](#), Londra, într-un interviu realizat de Asociația Promo-LEX.

De cât timp există litigarea strategică și când a început să fie utilizată în promovarea egalității?

De cât timp există litigarea strategică? În general, directorul meu executiv Dimitrina Petrova, ar spune că litigarea strategică este o artă, nu o știință. Cred că mai întâi trebuie să ne întrebăm “Ce este până la urmă litigarea strategică?”. Litigarea strategică este de fapt litigarea care încearcă să facă dreptate unui număr mai mare de persoane și nu doar unui individ. Unii spun că își are originile în “acțiunile de clasă” (acțiuni înaintate de un individ sau un grup mic în numele unui grup mare) din Statele Unite și abordarea este una în care se aleg cazuri care pot să aducă beneficii unui număr mai mare de indivizi.

Dacă abordăm problema din punctul acesta de vedere, putem spune că litigarea strategică există de foarte mult timp. Totuși, doar acum câteva decenii a apărut noțiunea de propriu zisă, sau după cum mai este numită – litigare în interesul publicului. De când a început să fie folosită pentru a promova egalitatea? Ei bine, de când există. Egalitatea a fost și este una dintre obiectivele principale ale organizațiilor care

preiau cazuri de litigare în interesul publicului și Equal Rights Trust (ERT) vede litigarea strategică ca pe un mecanism cheie în promovarea egalității.

De ce este important să utilizăm litigarea strategică în promovarea egalității?

Întrebarea admite faptul că există mai multe feluri în care egalitatea poate să fie promovată și ERT abordează promovarea egalității prin patru programe cheie. Recunoaștem faptul că acțiunile de advocacy sunt foarte importante și că dezvoltarea cunoașterii și resurselor în domeniul egalității și discriminării sunt de asemenea foarte importante; construirea unei mișcări la nivel național, regional și internațional este importantă pentru litigarea strategică și furnizarea de servicii legale în general au un rol semnificativ.

Uneori, litigarea strategică nu reprezintă cea mai bună abordare, dar este clar din experiențele anterioare că guvernele nu sunt sensibile la acțiunile de lobby și instanțele judecătorești pot avea un cuvânt de spus în promovarea egalității când legea nu este aplicată sau interpretată corespunzător. Avem dovezi clare la nivel național și regional, ca și în cazul Curții Europene pentru Drepturile Omului, că atunci când există o decizie fermă într-o problemă de egalitate și discriminare se poate acționa constructiv.

Ne puteți da un exemplu interesant și recent de litigare strategică care a avut un impact mare asupra promovării egalității?

Desigur. Vă voi da exemplul unui caz recent. Equal Rights Trust a susținut un partener din India în procesul de judecată la Curtea de Justiție indiană. Este vorba despre cazul Asha Kiran și se referă la instituțiile pentru persoane cu dizabilități mintale din Delhi, India. Acolo există un număr mare de decese în rândul persoanelor instituționalizate.

Decesele sunt cauzate de condițiile inumane în care trăiesc pacienții. Acești oameni suferă de diverse forme de dizabilitate mintală, iar cazurile au fost alese în baza unor criterii: limitarea dreptului la viața, tratamentul inuman...toate pe fondul discriminării.

Este un caz încă deschis, dar în martie am avut un mare succes – cazul a ajuns la Curtea Supremă de Justiție din India care a solicitat Guvernului să ofere până în luna iulie, informații despre modul în care operează instituțiile pentru persoane cu dizabilități mintale, pentru a vedea cum sunt tratați pacienții. Aceasta, pentru mine este un exemplu foarte bun care arată ce se poate obține prin litigare strategică. Cazul este legat de o singură instituție, dar prin intermediul Curții s-a acordat atenție tuturor instituțiilor de acest tip din India. Există un potențial impact asupra tuturor persoanelor cu dizabilități internate în acest tip de instituții. Sper că va decurge totul bine, procesul este în derulare. Vom vedea!

Ce ați recomanda organizațiilor neguvernamentale și avocaților din Republica Moldova care preiau cazuri de discriminare?

Există mai multe viziuni în care putem aborda litigarea ca fiind strategică. În primul rând cazul trebuie să fie de impact asupra publicului larg, nu doar pentru un individ, sau poate să constituie argumente legale inovative, care trebuie aduse în fața instanței de judecată atunci când legile nu sunt clare sau sunt aplicate incorect. După cum vad eu lucrurile, în Moldova exista multe prevederi legale foarte stricte în privința non-discriminării, dar prea puțin efort este depus la nivel de implementare a legislației.

Sunt câteva lucruri cheie pe care le pot identifica acum – există avocați foarte buni cu o înțelegere excelentă a principiilor discriminării. Există un Consiliu pentru Egalitate care e dispus să ia decizii în privința discriminării. Problema pare să fie, în determinarea

instanțelor judecătorești să accepte deciziile Consiliului fără a le da peste cap. Apoi mai există și problema remediilor inadecvate. Astfel, avem o decizie, dar nu și soluții și aceasta este o mare problema pentru litigarea strategică, care va persista în viitor, în Moldova.

În ceea ce privește procesul de litigare – la moment ERT și Promo-LEX implementează în parteneriat un proiect care are drept obiectiv combaterea discriminării în Moldova. Este prea devreme să tragem concluzii, dar sunt câteva probleme importante pot fi evidențiate – există probleme legate de tratament ilegal, inuman și discriminatoriu în instituții împotriva persoanelor cu dizabilități și care provin din medii sociale dezavantajate, oameni ale căror drepturi fundamentale sunt încălcate. Pe lângă aceasta, avem un număr mare de cazuri când etnicilor romi le este refuzat accesul la servicii publice, și aceasta este o problema sistemică în toată țara. Ce alt exemplu vă mai pot oferi? Un alt exemplu este legat de discriminare pe baza libertății de opinie, o problema controversată care nu a beneficiat încă de atenție cuvenită dar care poate să fie abordată în viitor.

Opiniile exprimate în interviu aparțin Joanei Whitmen și nu reflectă opiniile sau poziția The Equal Rights Trust.

Interviul a fost realizat în cadrul Proiectului „Consolidarea capacităților societății civile din Moldova, inclusiv regiunea Transnistreană, în combaterea discriminării prin intermediul acțiunilor de advocacy”. Proiectul este implementat de The Equal Rights Trust și Asociația Promo-LEX cu suportul financiar oferit de către Uniunea Europeană.

Pentru mai multe detalii, contactați: Carolina Bondarciuc, Ofițer de presă Promo-LEX: GSM 060280980, Tel/Fax (+373 22) 450024, e-mail pr@promolex.md